

Det är ekonomin som styr

För inte så många år sedan sköt arbetslöshetssiffrorna i höjden liksom också kostnaderna för socialbidrag. Särskilt ungdomen blev illa utsatt och speciella ungdomsarbeten organiserades av kommunerna med stabilt stöd. Då gällde att den äldre arbetskraften inte i onödan skulle stå i vägen för de yngre. Antalet förtidspensioneringar ökade kraftigt och den som blev arbetslös och närmade sig det kritiska levnadsåret 58 var särskilt i riskzonen. De som hade jobb och fyllde 60 uppmanades att ta deltidspension.

En och annan profet uppenbarade sig och förkunnade att arbete verkligen inte var livets mening. Man måste förverkliga sig själv. Varför tex inte ta ett sabatsår?

Att pensionärerna skulle ta chansen och njuta av livet efter strävsamma arbetsår var en självklarhet. Nog fanns det några av oss som tvivlade på budskapet. Långvarig arbetslöshet förde ju med sig att många fick svåra psykiska problem. Det fanns det klara bevis för, inte minst i det av hög och långvarig arbetslöshet så drabbade Storbritannien. Och varför skulle påtvingad sysslöshet inte ge upphov till samma problem också hos vitala pensionärer. Det låg något motsägelsefullt i att man mot sin vilja tvingades bort från arbetsplatsen bara för att snart mötas av kommunens och landstingets arbetsterapeuter som manande framhöll betydelsen av att hålla igång.

Nu är situationen den omvända. Både näringslivet och den offentliga sektorn ropar efter arbetskraft. Befolkningsutvecklingen är också sådan att antalet pensionärer ökar medan gruppen i arbetsför ålder blir relativt mindre.

Därför är det nu inne att tala om vitala pensionärer som bör göra en insats på arbetsmarknaden. Det diskuteras om inte pensionsåldern bör höjas för vissa grupper som nu pensioneras före 65. Och om skattesystemet gör att pensionären som jobbar inte får så mycket kvar av förtjänsten så kan man tydligen tänka sig att skapa vissa skatteförmåner för just denna grupp. Vitala pensionärer skulle tex med fördel kunna göra en insats genom att hjälpa andra pensionärer som är mera omsorgsbehövande. Varför inte ta anställning inom hemtjänsten. En stor kampanj med statligt stöd planeras till nästa år under parollen "Att åldras är att växa". Den skall ta fram det friska hos dagens pensionärer och framhäva att en pensionär minsann inte skiljer sig från människor i andra åldrar. En pensionär är i många avseenden en resurs, inte minst på arbetsmarknaden.

Visst är denna syn på äldre människor och deras kapacitet sund, förutsatt att man tar hänsyn till individen. Vi är ju trots allt också olika och den som vill trappa ned skall naturligtvis få möjlighet att göra det. Men visst är det slående hur ideologier och politiskt synsätt kan förändras. Det står helt klart att det är ekonomin som styr ideologin och inte tvärt om, om nu någon har tvekat på den punkten.

Just nu pågår en intensiv debatt om den framtida äldreomsorgens utformning. Här är den bärande tanken att institutionerna skall avvecklas till förmån för en utbyggd hemomsorg. Även det låter humant och vettigt. Men visst finns här också klara ekonomiska intressen. Hemomsorg förutsätts bli billigare för samhället än institutionsvård. Och då gäller det att vara uppmärksam på utvecklingen. Den omsorgsbehövande måste ha valfrihet och institutionerna får inte avvecklas snabbare än att hemomsorgen verkligen kan ta över på ett kvalitativt godtagbart sätt. De omsorgsbehövande och deras anhöriga kommer i annat fall att utnyttjas på ett sätt som inte är värdigt ett välfärdsamhälle.